

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Український державний університет
науки і технологій**

Кафедра «Управління фінансами, облікової
аналітики та моніторингу бізнесу»

БАНКІВСЬКА СПРАВА

Навчально-методичні рекомендації
та індивідуальні завдання до виконання контрольної роботи

Електронне видання

ДНІПРО
2024

Упорядники:
С. А. Мушнікова

Електронне видання

Схвалено Групою забезпечення якості освітньої програми
072.1.01.23 «Фінансові технології в бізнесі»
Протокол № 10 від 06.06.2024

Б 23 Банківська справа : навчально-методичні рекомендації та індивідуальні завдання до виконання контрольної роботи / упоряд. С. А. Мушнікова ; Укр. держ. ун-т науки і технологій. – Електрон. вид. – Дніпро : УДУНТ, 2024. – 46 с.

Навчально-методичні рекомендації призначені для використання студентами безвідривної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Навчально-методичні рекомендації містять короткий зміст тем, завдання контрольної роботи, які включають теоретичні питання, практичну ситуацію та приклад розв'язання практичної ситуації, інструкції до виконання та оформлення контрольної роботи, рекомендовану літературу, яка складається з основної та додаткової.

Іл. 0. Табл. 17. Бібліогр.: 11 назв.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1 ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ...	6
2 КОРОТКИЙ ЗМІСТ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ	6
3 ЗАВДАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	17
3.1 Теоретичні питання	18
3.2 Практична ситуація	21
3.3. Приклад розв'язання	31
4 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	40
4.1. Основна література	40
4.2. Додаткова література	40
ДОДАТОК А	41
ДОДАТОК Б	43

ПЕРЕДМОВА

Ефективне функціонування національної економіки значною мірою визначається рівнем розвитку банківської системи. У розвинених країнах банківська система представляє собою результат тривалого і складного історичного розвитку в умовах ринкової економіки. Вітчизняна ситуація з трансформацією економіки від планово-адміністративної системи управління до ринкової сталася за історично короткий період часу, що послужило швидкому розвитку банківської системи. Банківська система є невід'ємною частиною сучасного грошового господарства, її функціонування тісно пов'язане з потребами відтворення. Перебуваючи в центрі економічного життя, обслуговуючи інтереси держави та виробників, суб'єкти банківської системи опосередковують зв'язки між промисловістю і торгівлею, сільським господарством і населенням, та ін. За допомогою банків відбувається акумуляція тимчасово невикористаних вільних грошових коштів, їх перерозподіл.

Навчальна дисципліна «Банківська справа» висвітлює функціонування дворівневої банківської системи, охоплюючи питання складу і основних функцій центрального банку, як першого рівня з однієї сторони, з іншої – розглядаються питання другого рівня банківської системи, а саме банківських установ, як основного посередника фінансового ринку. Навчальна дисципліна «Банківська справа» входить до циклу дисциплін спеціальної (фахової) підготовки (обов'язкова компонента).

Метою вивчення дисципліни є формування базових знань з питань банківської справи, зокрема функціонування банківської системи України, її впливу на грошово-кредитну політику держави, засвоєння закономірностей дії елементів банківської системи пов'язаною із формуванням та розподілом фінансових ресурсів на макро- і мікрорівнях.

Вивчення дисципліни спрямоване на формування у бакалаврів наступних компетентностей:

ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- загальні питання створення та функціонування банківської системи України;

- функції центрального банку країни;

- нормативно-правові засади грошово-кредитної політики Національного банку України;

- суб'єкти та об'єкти банківської системи України;

- операції та функції банківських установ, їх роль у ринковій економіці;

- закономірності впливу діяльності банківських установ на грошово-кредитну політику держави;

- теоретичні основи формування та розподілу фінансових ресурсів установ банків;

вміти:

- визначати доходи і витрати центрального банку держави;

- розраховувати та оцінювати ліквідність банківської системи країни;

- відокремлювати джерела формування та засоби їх розподілу в банківських установах;

- читати і тлумачити основні фінансові звіти банківських установ;

- розраховувати основні показники фінансової діяльності банківської установи та її ефективність;

- визначати нормативи дотримання основних вимог НБУ до діяльності банківських установ.

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Відповідно до навчального плану дисципліна «Банківська справа» входить до циклу дисциплін спеціальної (фахової) підготовки (обов'язкова компонента) та вивчається студентами спеціальності 072 – фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок.

Самостійне вивчення тем дисципліни «Банківська справа» тісно пов'язане з базовими дисциплінами «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Гроші та кредит», «Фінанси». Набуті знання і вміння при вивченні дисципліни використовуються при вивченні дисципліни «Аналіз банківської діяльності».

Відповідно до навчального плану загальний обсяг дисципліни «Банківська справа» становить 6 кредитів.

Підставою успішного оволодіння дисципліною є самостійна робота над нормативними документами, підручниками і навчальними посібниками. Самостійну роботу варто вести систематично за визначеним планом, складеним самим студентом.

Вивчати теми рекомендується в такій послідовності:

- 1) ознайомлення зі змістом теми та програмою;
- 2) уважне читання відповідної глави підручника;
- 3) конспектування теоретичного матеріалу;
- 4) виконання контрольної роботи.

Згідно з програмою навчальної дисципліни студент повинен оволодіти усіма темами дисципліни. Нижче наводяться методичні вказівки до вивчення окремих тем дисципліни.

2. КОРОТКИЙ ЗМІСТ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Загальна характеристика банківської системи

Історичний досвід та передумови створення банківської системи. Етапи створення дворівневої банківської системи. Суб'єкти банківської системи та їх загальна характеристика.

Методичні вказівки

Багатівіковий розвиток економічних відносин в світовому господарстві та окремі державі зумовили виникнення фінансового посередника. Це покликано

тим, що у одних осіб з'являлись тимчасово вільні кошти, у інших їх вкрай не вистачало. Таким чином, основним фінансовим посередником становилися банки, через які відбувався рух грошових коштів, і які становилися гарантами у кредитних відносинах.

Із зростанням обороту грошових коштів, пов'язаним з розвитком промисловості, наприкінці XIX сторіччя стає необхідність виділення центральних банків як контролюючого органу та емісійного центру. З того часу виникає потреба в створенні дворівневої банківської системи. При вивченні цієї теми необхідно приділити особливу увагу функціям окремих суб'єктів дворівневої банківської системи.

Питання для самоконтролю

1. Що стало причиною виникнення дворівневої банківської системи?
2. Чим характеризується етап розвитку банківської системи ринкової економіки?
3. До якого рівня банківської системи відносяться центральні банки?
4. Надайте характеристику другого рівня банківської системи в ринковій економіці.
5. В якій державі та в який період часу виник перший центральний банк?

Тема 2. Банківські системи країн ринкової економіки

Особливості формування та умови функціонування банківських систем країн ринкової економіки: США, Німеччини, Англії, Італії, Японії. Особливості та етапи створення банківської системи України.

Методичні вказівки

Кожна країна має особливості розвитку ринкових відносин з чим й пов'язано формування та умови функціонування конкретної банківської системи. Так, найстарішою банківською системою вважають англійську, з виникненням першого центрального банку – Банку Англії. Особливостями банківської системи США є наявність Федеральної Резервної Системи, функціонування якої має специфічний характер по відношенню до ін. банківських систем в світі. Банківська система Німеччини, з однієї сторони, формує та контролює рух грошових коштів на території земель країни, з іншої – є центральною відповідальною країною ЄС.

На відміну від розвинутих країн світу, банківська система України має особливості: менш тривалий період розвитку; найбільш інтенсивний розвиток на

пострадянському просторі та ін. При вивченні теми особливу увагу слід приділити етапам та причинам розвитку банківської системи України, як основному регулятору грошово-кредитної політики держави.

Питання для самоконтролю

1. Які особливості функціонування має банківська система Англії?
2. Які особливості функціонування має банківська система США?
3. Які особливості функціонування має банківська система Німеччини?
4. Які особливості функціонування має банківська система Японії?
5. Які особливості функціонування має банківська система України?

Тема 3. Центральний банк України – НБУ

Етапи становлення та розвитку Національного банку України. Статус та основні функції НБУ. Грошово-кредитна політика НБУ: нормативно-правові засади та сучасні інструменти й механізм грошово-кредитної політики. Ліквідність банківської системи України. Сучасний стан ліквідності. Основні напрями вдосконалення управління ліквідністю банківської системи України.

Методичні вказівки

Національний банк України є основним органом регулювання грошово-кредитної політики держави та управління банківською системою України. В розрізі цієї теми, необхідним є визначення: основних функцій НБУ; інструментів грошово-кредитної політики центрального банку; визначення стану, контролю та регулювання ліквідності банківської системи в цілому.

Питання для самоконтролю

1. Які основні функції виконує НБУ?
2. Які інструменти грошово-кредитної політики використовує НБУ у регулюванні грошової маси в обороті країни?
3. В чому полягає інструмент обов'язкового резервування грошово-кредитної політики НБУ? В яких випадках він використовується?
4. Що розуміється під «станом ліквідності» банківської системи?
5. З якою метою використовується інструмент процентної політики НБУ?

Тема 4. Установа банку як основний елемент банківської системи

Види та операції банківських установ. Взаємозв'язок із першим рівнем банківської системи: порядок реєстрації комерційних банків; ліцензування банківської діяльності; організаційна структура та управління банком.

Методичні вказівки

Діяльність банківської установи має специфічний характер. Виконуючи обов'язки фінансового посередника на фінансовому ринку, банківська установа виконує функції, що пов'язані, по-перше, із формуванням та регулюванням грошової маси на макроекономічному рівні, по-друге, як самостійно господарюючий суб'єкт – з отриманням позитивного результату від своєї діяльності. При вивченні цієї теми студент повинен розрізняти функції банківської установи, виділяти операції, що виконує банк із залучення та використання грошових коштів. Основним питанням теми є освоєння нормативно-законодавчої бази з реєстрації та ліцензування банківської діяльності, що встановлюється НБУ.

Питання для самоконтролю

1. Які вимоги НБУ необхідно виконувати при створенні банківської установи?
2. В якому порядку відбувається реєстрація банку?
3. Перелічити основні операції банку при залученні коштів.
4. До яких операцій банківської установи відносяться операції з розміщення коштів?
5. Які основні функції виконує банк?

Тема 5. Власний капітал банківської установи

Загальна характеристика банківських ресурсів. Власний капітал банку, його формування і структура. Основні нормативні положення щодо формування власного капіталу банківської установи.

Методичні вказівки

Серед банківських ресурсів, відповідно до нормативних вимог НБУ, власний капітал займає не більше 20%. Але, незважаючи на незначну вагу, власний капітал банківських установ відіграє значну страхову дію для власників, акціонерів та вкладників банку. Враховуючи особливості дії власного капіталу, при вивченні теми, необхідним є визначення його структури з розподілом на основний та додатковий, напрямки їх формування та використання, особливо ту їх частину, яка може бути використана в активних операціях банку.

Питання для самоконтролю

1. З яких складових формується власний капітал банківської установи?
2. Що можна віднести до основного капіталу банку?

3. Які статті враховуються при визначенні додаткового капіталу банку?
4. За допомогою яких основних показників НБУ контролює та регулює рівень власного капіталу банківської установи?
5. На виконання яких операцій спрямовано розподіл власного капіталу банківської установи?

Тема 6. Залучені та запозичені ресурси банків

Загальна характеристика та класифікація залученого капіталу банківської установи. Формування депозитних ресурсів. Залучення ресурсів на міжбанківському ринку. Нормативні положення до визначення загального, обов'язкового та вільного резервів банківської установи.

Методичні вказівки

Процес формування ресурсів банківської установи забезпечуються операціями, які мають назву пасивних. Для зручності розуміння утворення джерел банківських ресурсів необхідно вдатися до їх класифікації. Необхідно відрізняти джерела формування власних ресурсів (власного капіталу) банку та залучених і запозичених ресурсів.

Студент повинен розуміти різницю між залученими та запозиченими коштами. Залучені кошти банку – кошти, які банк залучає на строкові вклади та депозити, а також залишок безстрокових коштів на розрахункових рахунках клієнтів банку. Запозичені кошти – це кошти, які банк залучає шляхом випуску облігацій або міжбанківських кредитів, в тому числі наданих НБУ.

Питання для самоконтролю

1. До яких джерел формування банківських ресурсів відносять залучені та запозичені кошти?
2. Які ресурси банку відносять до загального резерву?
3. В якій послідовності вирішується розподіл ресурсів банківської установи на загальний та вільний резерв?
4. Яким чином визначається рівень обов'язкового резерву банку?
5. Які ресурси банківської установи вважаються платними, чому?

Тема 7. Загальна характеристика операцій банків з розрахунково-касового обслуговування

Загальні основи операцій банків з розрахунково-касового обслуговування клієнтів. Ведення рахунків клієнтів. Безготівкові міжгосподарські розрахунки.

Міжбанківські розрахунки. Розрахунки з використанням пластикових карток. Касові операції.

Методичні вказівки

Після вивчення цієї теми студент зможе розуміти сутність, принципи та порядок здійснення безготівкових розрахунків, які здійснюються шляхом записів на відповідних рахунках клієнтів (розрахункових, поточних, строкових, кредитних та ін.). Необхідно уявити, що безготівкові розрахунки відрізняються за засобами платежів та за формами розрахункових документів, вміти пояснити, в яких умовах використовують конкретний розрахунковий документ, який порядок сплати існує, за яких умов банк може зупинити операції з виконання платіжних доручень.

Від безготівкових розрахунків слід відрізнити операції банку з готівковими коштами при наданні клієнтам касових послуг. Касові операції банки здійснюють на основі єдиних правил, що встановлені НБУ. Ці правила визначають порядок прийому, видачі, зберігання та обліку готівки. Слід розуміти зміст поняття касового обороту, методу розрахунку прогнозного касового обороту, ціль формування резервних фондів готівкових коштів.

Питання для самоконтролю

1. До яких операцій банківської установи відносять розрахункові?
2. Яких принципів необхідно дотримуватися при обранні банку для виконання розрахунково-касових операцій?
3. Які основні форми безготівкових розрахунків використовуються в українській банківській практиці?
4. В якій послідовності здійснюються безготівкові операції банку?
5. Чим відрізняється безготівковий оборот банку від готівкового?

Тема 8. Касові операції банківських установ

Порядок встановлення ліміту каси підприємствам. Порядок прийняття та видачі банками готівкових коштів. Забезпечення виконання касової дисципліни.

Методичні вказівки

Незважаючи на зменшення кількості касових операцій банками, деякі суб'єкти господарювання активно їх використовують в розрахунках з оплати праці, товарів та послуг. Найбільш розповсюдженими користувачами цих послуг є підприємства торгівлі. Операції з використанням готівкових коштів слід поділити на три напрямки:

- встановлення ліміту каси для суб'єктів господарювання банківськими установами;

- роботу операційної, вечірньої кас з прийняття та видачі готівки;

- роботу служби інкасації з вилучення готівки.

При вивченні теми студенту слід звернути увагу на особливості діяльності того чи іншого суб'єкта господарювання при визначенні ліміту каси.

Питання для самоконтролю

1. Чим характеризуються готівкові розрахунки суб'єктів господарювання?
2. На підставі чого встановлюється ліміт каси для суб'єктів господарювання?
3. В якій послідовності проводиться інкасація коштів?
4. Чим відрізняється діяльність «операційної» та «вечірньої» кас банківської установи?
5. Визначте особливості видачі та прийняття готівкових коштів через касу банку.

Тема 9. Безготівкові операції банківських установ

Безготівкові міжгосподарські розрахунки: форми розрахунків та оформлення документів. Міжбанківські розрахунки. Розрахунки з використанням пластикових карток. Касові операції.

Методичні вказівки

Найбільшу частину (понад 85%) грошового обороту в державі складають безготівкові розрахунки. За їх допомогою відбуваються як міжгосподарські розрахунки (оплата сировини, матеріалів, готової продукції та ін.) між споживачем та продавцем; сплата податків та обов'язкових платежів між державними органами управління та суб'єктами підприємництва; так і міжбанківські розрахунки. Вивчення цієї теми пов'язано з визначенням форм безготівкових розрахунків між різними суб'єктами, особливостями супроводжувальних документів та веденням поточних рахунків банківськими установами. Особливістю міжбанківських розрахунків є використання системи електронних платежів (СЕП).

Особливу увагу слід приділити розповсюдженню розрахунків з використання пластикових карток, їх різновидам, вартості випуску, обслуговування з визначенням ефективності від їх використання.

Питання для самоконтролю

1. Які операції банків розуміють під безготівковими?
2. В чому полягають особливості використання платіжного доручення та платіжної вимоги-доручення?
3. В яких випадках використовується акредитивна форма розрахунків?
4. Які основні реквізити повинні відображатися в чековій формі розрахунку?
5. Чим підкріплюється згода банку та клієнту на виконання безготівкових розрахунків?
6. В чому полягає особливість системи електронних платежів?

Тема 10. Класифікація банківських кредитів

Принципи й умови кредитування банківських установ. Форми забезпечення повернення банківських позичок. Основні положення формування ціни банківського кредиту. Процес банківського кредитування. Особливості механізму надання та погашення окремих видів кредитів.

Методичні вказівки

Кредитні операції пов'язані з розміщенням банківських ресурсів і належать до активних операцій банківської установи. Забезпечення суб'єктів господарювання кредитами – один із головних обов'язків банку по розвитку реального сектору економіки країни. Тому, при вивченні теми необхідно звернути увагу на питання – яку питому вагу займають кредитні операції в активах банківської установи.

Слід також оцінити досконалість кредитної політики банку. Якщо в балансі значна сума кредитів, що прострочені, або безнадійні до повернення, тоді можливий висновок про поганий контроль за фінансовим станом і надійністю позичальника і банк може одержати від кредитних операцій не прибуток, а збиток.

Використовуючи знання з фінансової математики, одержані при вивченні дисципліни «Фінанси», студенти повинні вміти виконувати розрахунки визначення вартості кредитних ресурсів та плати за них, вміти скласти графік обслуговування боргу за різних умов його повернення та сплати відсотків.

Питання для самоконтролю

1. Класифікуйте кредитні операції за різними ознаками.

2. В якій послідовності відбувається кредитний процес банківської установи?
3. Що відображає оцінка кредитоспроможності позичальника?
4. Які ризики виникають в кредитному процесі банку?
5. Перелічити основні форми повернення кредитних ресурсів і плати за користування кредитом.

Тема 11. Оцінка кредитоспроможності позичальника

Кредитний ризик: визначення і мінімізація втрат. Методики оцінки кредитоспроможності позичальника і особливості оцінки юридичної та фізичної осіб: основні показники, критерії оцінювання, експертні висновки.

Методичні вказівки

З метою виявлення рівня ризиків від неповернення кредитів, наданих юридичним та фізичним особам, банківські установи проводять оцінку кредитоспроможності потенційного позичальника. На підставі рекомендованої методики оцінки кредитоспроможності позичальника НБУ, кожен банк проводить оцінку можливих ризиків з урахуванням специфіки діяльності та кредитних продуктів, які надаються. Причому, в методиках оцінки кредитоспроможності юридичних та фізичних осіб існують певні відмінності.

Студенти повинні пояснити характер ризиків, які виникають в процесі кредитування клієнтів, а також засоби запобігання можливих втрат від кредитних операцій.

Питання для самоконтролю

1. В якій послідовності проводиться оцінка кредитоспроможності потенційного позичальника – юридичної особи?
2. Якими основними показниками визначається рівень ризику неповернення кредитів юридичних осіб?
3. В чому полягає особливість визначення кредитоспроможності потенційного позичальника – фізичної особи?
4. Які фактори впливають на рівень ризику неповернення кредитів?
5. Чим відрізняється методика оцінки кредитоспроможності позичальника юридичної та фізичної особи?

Тема 12. Операції банків з векселями

Характеристика та види векселів. Урахування та перерахування векселів. Кредити під заставу векселів. Авалювання та акцептування векселів. Видача гарантій на забезпечення оплати векселів.

Методичні вказівки

Вексель представляє собою борговий цінний папір відповідної форми та поєднує в собі розрахункову та кредитну операції. При вивченні цієї теми студент повинен виділяти ті види векселів, які можуть використовуватися саме банківською установою. Слід розуміти проведення документообігу за допомогою різних видів векселів по конкретних операціях й умови, які привабливі для банку та клієнта.

Студенти повинні розрізняти операції з авалювання та акцептування векселів, вміти розраховувати дисконт банку та відрізняти його від процентної ставки за користування кредитом.

Поряд з комерційними векселями, банки можуть самі користуватися фінансовим векселем, операція за яким банк залучає кошти.

Питання для самоконтролю

1. Що представляє собою вексель як цінний папір?
2. Надайте класифікацію векселів.
3. В чому полягає документообіг за участю переказного векселя?
4. В якій послідовності відбувається акцептування векселів?
5. Яким чином відбувається залучення коштів за допомогою фінансового векселя?

Тема 13. Операції банків з цінними паперами

Загальна характеристика діяльності банків на ринку цінних паперів. Емісійні операції банків. Інвестиційні операції банків з цінними паперами. Заставні операції банків з цінними паперами. Професійна діяльність банків на ринку цінних паперів

Методичні вказівки

У банківській практиці інвестиціями є кошти банків, які вони вкладають в цінні папери підприємств, організацій, установ різних форм власності на порівняно тривалий час. Сукупність цінних паперів, придбаних банком (акції, облигації) належать до банківських інвестицій, якщо вони обертаються на ринку цінних паперів та є борговими зобов'язаннями.

Слід вияснити, що кредитні та інвестиційні операції банківських установ в складі активних операцій найбільш важливі, тому що саме вони дозволяють одержувати більшу частку банківського прибутку. Як і кредитні, інвестиційні операції – ризикові. Слід вміти виконувати розрахунки, що дозволяють визначити співвідношення ризику і доходу та обрати відповідну тактику формування інвестиційного портфелю банку.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає діяльність банківської установи на ринку цінних паперів?
2. Які цінні папери відносять до інвестиційних? Надати їх характеристику.
3. В чому полягає процес формування портфелю цінних паперів банку?
4. Чим відрізняються операції банку з цінними паперами по розміщенню та залученню коштів?
5. Що є емісійні операції банку?

Тема 14. Загальна характеристика та види нетрадиційних банківських операцій та послуг

Нетрадиційні банківські операції, їх загальна характеристика та особливості надання. Банківські гарантії та поручительства. Операції з дорогоцінними металами. Фінансовий інжиніринг.

Методичні вказівки

Крім відсоткових операцій, банківські установи надають клієнтам різноманітні платні послуги: лізингові, факторингові, трастові, агентські, страхові, консультативні, гарантійні та ін. Необхідно розуміти сутність перелічених послуг, існуючий порядок їх виконання, як клієнти сплачують банку платню від виду банківської послуги.

Особливу увагу слід приділити загально розповсюдженій системі використання пластикових карток і розвитку цієї послуги в українській банківській практиці. Слід відзначити, що у сфері здійснення банківських безвідсоткових послуг банки України значно відстають від зарубіжних банків, і це є саме той напрямок роботи банківських установ, який надалі буде займати значне місце у складі джерел надходження банківського прибутку.

Питання для самоконтролю

1. Перелічити основні платні послуги, що пропонуються банками України.
2. Яким чином формується плата за проведення послуги банком?
3. За якими ознаками класифікують пластикові картки?

4. Який оборот (готівковий чи безготівковий) в основному обслуговується за наданням банківських послуг?

5. В чому полягають перспективи розвитку надання платних послуг банками України?

Тема 15. Лізингові операції. Факторинг та форфейтинг

Організація лізингового процесу, суб'єкт та об'єкт лізингу. Порядок розрахунку вартості лізингових операцій. Визначення факторингу та форфейтингу, вартості надання послуг. Організація проведення факторингової та форфейтингової операцій

Методичні вказівки

Лізингові, факторингові та форфейтингові операції мають специфічний характер дії, поєднуючи кредитні та гарантійні операції банків. Але кожна з операцій має свої особливості. Так, наприклад, особливістю лізингових операцій банку є визначення лізингодавця та лізингоотримувача з передачею права власності, відповідальності та вартості операції. За змістом факторингова та форфейтингова операції мають деякі спільності, але необхідно зауважити, що факторинг виконується на території держави, а форфейтинг в зовнішньоекономічних стосунках. Тому, при вивченні теми, необхідно звернути увагу на організацію проведення операції, суб'єкти та розрахунок їх вартості.

Питання для самоконтролю

1. В якій послідовності виконується лізингова операція банку?
2. Хто є суб'єктами лізингових операцій?
3. На підставі яких факторів відбувається факторингова операція?
4. Що є підставою для проведення форфейтингової операції банку?
5. В якій послідовності виконується факторингова операція банку?

3. ЗАВДАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота складається з двох частин: теоретичної, відповідно до якої студент повинен надати поширену відповідь на теоретичне питання, та рішення практичної ситуації стосовно аналізу фінансово-економічної діяльності банківської установи, яке проводиться на підставі фінансової звітності банку (балансового звіту; звіту про прибутки та збитки) з поетапним вирішенням задач (Додаток А, Б):

- оцінки власного капіталу банку;
- виконання аналізу зобов'язань банківської установи;
- аналізу діяльності банку з активних операцій;
- оцінки ефективності діяльності банківської установи.

Кожна з наведених задач має під собою ряд складових, які необхідно обґрунтувати, тобто провести в динаміці аналіз окремих показників банківської діяльності та пропонувати висновки за його результатами.

Студент обирає індивідуальне завдання теоретичного та практичного характеру відповідно до першої літери прізвища та останніх двох цифр залікової книжки. Студенти, прізвища яких починаються з літер:

- з **А** по **В** виконують - варіант 1 ;
- з **Г** по **Д** виконують - варіант 2;
- з **Е** по **Ж** виконують - варіант 3;
- з **З** по **І** виконують - варіант 4;
- з **К** по **Л** виконують - варіант 5;
- з **М** по **О** виконують – варіант 6;
- з **П** по **С** виконують – варіант 7;
- з **Т** по **Ф** виконують – варіант 8;
- з **Х** по **Ц** виконують – варіант 9;
- з **Ч** по **Ш** виконують – варіант 10;
- з **Щ** виконують – варіант 11;
- з **Ю** по **Я** виконують – варіант 12.

Так, наприклад, якщо прізвище студента Іванов В.В., а останні цифри залікової книжки 36, то для виконання теоретичної частини студент повинен відповісти на питання №36, а для рішення ситуаційної частини обрати варіант 4.

3.1 Теоретичні питання

1. Розкрийте причини і охарактеризуйте шляхи створення центральних емісійних банків.
2. Дайте загальну характеристику статусу центральних емісійних банків.
3. Надайте характеристику основних задач і функцій центральних банків.
4. Охарактеризуйте основні операції центральних банків.
5. Європейська система центральних банків, основи її організації і діяльності.
6. Національний банк України, його статус і основні функції.
7. Система і органи управління НБУ.
8. Фінансове забезпечення діяльності НБУ.
9. Система і органи управління центральних банків (світовий досвід).
10. Виникнення центральних емісійних банків і форми їх організації.
11. Розкрийте сутність і значення кредитів, що надаються центральними банками банківським установам.

12. В чому постає зміст еволюції кредитних відносин НБУ з банками.
13. Охарактеризуйте досвід центральних банків зарубіжних країн з кредитування банківських установ.
14. Розкрийте зміст рефінансування банків за допомогою проведення кредитних аукціонів.
15. В чому суть кредитування банків під забезпечення державними цінними паперами.
16. Що собою представляє селективна політика адресного рефінансування.
17. Яку роль відіграє центральний банк в організації платіжної системи країни.
18. Охарактеризуйте сучасні платіжні системи розвинутих країн світу.
19. Дайте характеристику і класифікацію міжбанківських розрахунків.
20. Економічна сутність і необхідність міжбанківських розрахунків.
21. Розкрийте сутність моделей міжбанківських розрахунків через консолідований коррахунок.
22. Обґрунтуйте значення розрахунків через систему електронних платежів НБУ.
23. Розрийте значення створення національної системи масових електронних платежів.
24. Розкрийте сутність і значення грошово-кредитної політики в економіці країни.
25. Обґрунтуйте головні цілі грошово-кредитної політики: стратегічні, проміжні та оперативні.
26. Пояснити взаємозв'язок грошово-кредитної політики з податковою, бюджетною і валютною політикою.
27. Дайте характеристику і класифікацію основних інструментів грошово-кредитної політики.
28. Розкрийте основні напрями та параметри використання резервних вимог.
29. Охарактеризуйте розвиток політики обов'язкового резервування в Україні.
30. В силу яких причин відбувається зміна обсягів і умов рефінансування.
31. В чому полягає політика рефінансування комерційних банків.
32. Чим характеризується розвиток політики рефінансування в Україні.
33. Розкрийте сутність операцій центрального банку на відкритому ринку .

34. В чому полягають звичайні операції центрального банку з цінними паперами на вторинному ринку?

35. Охарактеризуйте селективні інструменти грошово-кредитної політики.

36. Сутність, основні принципи організації банківських установ.

37. Види банківських установ, що функціонують на фінансовому ринку України.

38. Порядок створення, реєстрації та ліцензування банківської діяльності.

39. Державне регулювання діяльності банківських установ.

40. Фінансові результати діяльності та ліквідність банку.

41. Ресурси банківської установи, їх склад та структура.

42. Порядок та умови здійснення депозитних операцій банківської установи.

43. Система страхування (гарантування) вкладів населення в банках.

44. Залучений капітал банку та механізм його формування.

45. Організація безготівкових розрахунків в банках.

46. Організація готівкових грошових розрахунків в банках.

47. Основні форми безготівкових розрахунків, що використовуються на території України.

48. Інструментарій регулювання кредитної діяльності банку.

49. Сутність кредиту та банківського кредитування.

50. Організація кредитного процесу в банківській установі.

51. Порядок формування кредитного портфеля банку.

52. Оцінка кредитоспроможності позичальника. Основні етапи.

53. Кредитний ризик та заходи управління ним.

54. Діяльність банків на фінансовому ринку та ринку цінних паперів.

55. Процес формування портфеля цінних паперів банківської установи.

56. Управління інвестиційними ризиками банку.

57. Загальна характеристика емісійних операцій банківської установи.

58. Посередницькі операції банків.

59. Комісійні операції банків.

60. Принципи банківського кредитування.

61. Основи організації грошових розрахунків.

62. Сутність банківської установи та основні принципи його діяльності.

63. Класифікація банківських операцій.

64. Власний капітал банку та механізм його формування.

65. Організаційна структура та органи управління банківської установи.
66. Організаційні основи функціонування банків на валютному ринку.
67. Операції з купівлі-продажу валютних цінностей банками.
68. Розрахункове обслуговування зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.
69. Гарантійне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.
70. Класифікація векселів. Коротка характеристика.
71. Класифікація пластикових карток які обертаються на території України та її межами.
72. Характеристика факторингових операцій банківських установ. Порядок формування плати за них.
73. Характеристика форфейтингових операцій. Порядок формування плати за них банківській установі.
74. Історія виникнення банків та банківської системи.
75. Види банківських установ, їх відмінності.
76. Порядок та умови здійснення депозитних операцій банківської установи.
77. Сутність кредиту та банківського кредитування.
78. Державне регулювання діяльності банківських установ.
79. Фінансові результати діяльності та ліквідність банку.
80. Класифікація банківських операцій.
81. Власний капітал банку та механізм його формування.
82. Система страхування (гарантування) вкладів населення в банках.
83. Залучений капітал банку та механізм його формування.
84. Порядок створення, реєстрації та ліцензування банківської діяльності.
85. Гарантійне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.

3.2 Практична ситуація

Крок 1. Оцінка власного капіталу банківської установи

Необхідно виконати розрахунок наступних пропонованих показників.

1.1. Розрахунок регулятивного капіталу банку. Згідно з Базельською угодою капітал банку поділяється на такі складові:

- 1) Основний капітал, капітал 1-го рівня (*ОК*), до якого входять:

- сплачений зареєстрований статутний капітал;
- емісійні різниці;
- резервні фонди;
- прибутки і збитки минулих років;
- прибутки і збитки минулих років, які очікують затвердження.

2) Додатковий капітал, капітал 2-го рівня (ДК):

- загальні резерви;
- результати переоцінки основних засобів;
- результати поточного року.

При обчисленні загальної суми капіталу розмір додаткового капіталу не повинен перевищувати розміру основного капіталу.

Відвернення із загальної суми капіталу (В):

- акції та боргові цінні папери у портфелі банку на продаж та інвестиції (крім державних боргових зобов'язань);
- вкладення банку в асоційовані та дочірні компанії.

Сума регулятивного капіталу обчислюється за формулою:

$$PK = OK + DK - B. \quad (3.1)$$

1.2. Норматив достатності власного капіталу банку (K_1) показує, скільки власних коштів вистачить для забезпечення надійного зберігання коштів власників та кредиторів і розраховується за формулою:

$$K_1 = \frac{\text{Власний _ капітал}}{\text{Залучені _ кошти}} * 100\%. \quad (3.2)$$

1.3. Норматив адекватності регулятивного капіталу (K_2) (платоспроможності або коефіцієнт $K_{\text{ука}}$) враховує вплив ризиків від активних операцій банків (таблиця 4.1) на результати діяльності:

$$K_2 = \frac{\text{Регулятивний _ капітал}}{\text{Активи} * \text{Коефіцієнт _ ризику}} * 100\%. \quad (3.3)$$

Нормативне значення K_2 має бути (залежно від строку діяльності банку) не менше 8%, 12% або 15%, тобто на кожні 100 одиниць потенційних збитків банк повинен мати відповідно не менше 8, 12 або 15 одиниць власного капіталу.

1.4. Норматив достатності власного регулятивного капіталу:

$$K_3 = \frac{\text{Регулятивний _ капітал}}{\text{Загальна _ сума _ активів}} * 100\%. \quad (3.4)$$

Коефіцієнт K_3 визначає достатність власного регулятивного капіталу, зважаючи при цьому на загальний обсяг банківської діяльності, незалежно від

розміру різних видів ризиків. Нормативне значення K_3 повинно бути не менше 4%.

1.5. Коефіцієнт захищеності власного капіталу розраховується за формулою:

$$K_4 = \frac{\text{Основні засоби}}{\text{Власний капітал банку}}. \quad (3.5)$$

Коефіцієнт характеризує захищеність власного капіталу від інфляції через вкладення коштів у нерухомість, обладнання та інші матеріальні активи. Однак таке одностороннє використання капітальних ресурсів може привести до погіршення ліквідності та платоспроможності банку. Банк може мати у власності нерухоме майно загальною вартістю не більше 25% капіталу банку (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Розподіл активів банківської установи на групи ризику

№ групи	Склад активів даної групи	% ризику
1	Готівка в касі банку; коррахунок в НБУ; боргові цінні папери центральних органів державного Управління (ОВДП)	0
2	Кредити, надані органам державного Управління	10
3	Кредити, надані місцевим органам державного Управління; цінні папери місцевих органів державного Управління	20
4	Кошти на коррахунках в інших банках; строкові депозити в інших банках; нараховані доходи по борговим цінним паперам	50
5	Усі інші активні рахунки	100

1.6. Ефективність використання власного капіталу характеризує коефіцієнт його рентабельності:

$$K_5 = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} * 100\%. \quad (3.6)$$

1.7. Мультиплікатор капіталу – відображає фінансовий важіль або політику в галузі фінансування: вибір джерел формування банківських ресурсів (боргові зобов'язання чи акціонерний капітал) і обчислюється за формулою:

$$M = \frac{\text{Загальні активи}}{\text{Власний капітал}}. \quad (3.7)$$

Мультиплікатор капіталу показує, яку кількість гривні активів повинна забезпечувати кожна гривня власного капіталу (тобто коштів власників банку) і, відповідно, яка частка банківських ресурсів може бути сформована у формі

боргових зобов'язань. Оскільки власний капітал повинен покривати збитки за активними операціями банку, то чим вищий рівень мультиплікатора, тим вищий ступінь ризику банкрутства банку. Водночас, чим вищий мультиплікатор, тим вищий потенціал банку для більш високих виплат своїм власникам (акціонерам).

Результати проведених розрахунків необхідно звести в аналітичну таблицю та зробити відповідні висновки (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

Аналіз власного капіталу банку

№ з/п	Назва показника	Умовне визначення	Період		Відхилення, ±	
			базовий	звітний	тис. грн.	%
1.1	Регулятивний капітал	PK				
1.2	Норматив достатності власного капіталу	K_1				
1.3	Норматив адекватності регулятивного капіталу	K_2				
1.4	Норматив достатності власного регулятивного капіталу	K_3				
1.5	Коефіцієнт захищеності власного капіталу	K_4				
1.6	Рентабельність капіталу	K_5				
1.7	Мультиплікатор капіталу	M				

Крок 2. Аналіз зобов'язань банку

При аналізі зобов'язань банківської установи необхідно обчислити та зробити висновки за наступними показниками.

2.1. Аналіз масштабів діяльності банку щодо залучення зовнішніх джерел фінансування своєї діяльності. Частка зобов'язань банку в валюті балансу розраховується за формулою:

$$C_{зоб} = \frac{\text{Зобов'язання}_{\text{банку}}}{\text{Валюта}_{\text{балансу}}} \quad (3.8)$$

Як правило частка зобов'язань становить не менше 80%. Значення менше цієї величини означає більш високу фінансову стійкість банку, проте негативно характеризує його ділову активність (таблиця 3.3).

2.2. Відносна витратність депозитів (таблиця 3.4):

$$B = \frac{\text{Процентні витрати за депозитними вкладками}}{\text{Середні залишки депозитних вкладень}}. \quad (3.9)$$

Цей показник показує, скільки банк витрачає коштів на кожну гривню залучених ресурсів у вигляді строкових депозитів. Фактично його значення дорівнює середньозваженій процентній ставці за депозитами. Для оцінювання вигідності даного виду ресурсів його необхідно порівнювати із витратністю інших залучених коштів та дохідністю кредитних вкладень.

Таблиця 3.3

Аналіз динаміки та масштабів депозитної діяльності банку

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
2.1	Зобов'язання банку, тис. грн.				
2.2	Капітал банку, тис. грн.				
2.3	Валюта балансу банку, тис. грн.				
2.4	Частка зобов'язань в валюті балансу банку, %				
2.5	Співвідношення зобов'язань та капіталу (коефіцієнт фінансового важеля)				

Таблиця 3.4

Аналіз відносної вартості депозитів

№ п/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	Залишки депозитів на початок періоду				
2	Залишки депозитів на кінець періоду				
3	Середній залишок депозитів за період				
4	Сплачені проценти за депозитами				
5	Витратність строкових депозитів				

Процентні витрати за депозитами залежать від двох факторів: обсягу залучених строкових депозитів та середньої процентної ставки за депозитами (середньої витратності строкових депозитів).

Факторний аналіз зміни процентних витрат банку за строковими депозитами проводиться за такою факторною моделлю:

$$W = Q * B, \quad (3.10)$$

де W - процентні витрати;

Q - обсяг залучених депозитів;

B - відносна вартість депозитів.

Проведемо аналіз зміни загальної суми витрат щодо залучення депозитів за допомогою методу абсолютних різниць.

1) За рахунок зміни обсягу залучених депозитів:

$$W_q = (Q_1 - Q_0) * B_0. \quad (3.11)$$

2) За рахунок зміни середньої витратності депозитів (середньої процентної ставки за депозитами)

$$W_b = (B_1 - B_0) * Q_1. \quad (3.12)$$

Аналізуючи причини змін того чи іншого показника, необхідно виокремити фактори, що залежать від зусиль самого банку, та незалежні (зовнішні) фактори.

Аналіз використання міжбанківського кредиту (МБК) виконується з метою визначення:

- залежності діяльності банківської установи від міжбанківських кредитів;
- доцільності залучення міжбанківських кредитів;
- ефективності використання міжбанківських кредитів.

2.3. Питома вага МБК від загального обсягу зобов'язань банку:

$$K_6 = \frac{\text{МБК}_{\text{отримані}}}{\text{Зобов'язання, всього}}. \quad (3.13)$$

Оптимальне значення цього показника має бути 0,25-0,40.

Коефіцієнт характеризує ступінь мінімізації ризику стійкості ресурсної бази або її витратності. Значення коефіцієнта 0,25 забезпечує мінімізацію витрат. Значення коефіцієнту 0,40 – мінімізацію ризику стійкості.

2.4. Питома вага МБК, отриманих у валюті балансу, тобто в усіх джерелах:

$$K_7 = \frac{\text{МБК}_{\text{отримані}}}{\text{Валюта}_{\text{балансу}}}. \quad (3.14)$$

Оптимальне значення даного коефіцієнта має бути 0,20-0,35.

Висока питома вага МБК, отриманих у банківських ресурсах, свідчить про те, що в банку існують великі резерви підвищення рівня доходності банківських операцій.

Для оцінювання ефективності та повноти використання банком своїх зобов'язань застосовуються такі показники:

2.5. Ступінь використання платних пасивів банку

$$K_{\text{вик.рес.}} = \frac{\text{Дохідні}_{\text{активи}}}{\text{Платні}_{\text{пасиви}}}. \quad (3.15)$$

Як показує практика, норматив використання платних пасивів має становити не менше 90%.

2.6. Ефективність використання сукупних зобов'язань

$$K_{\text{вик.зоб.}} = \frac{\text{Дохідні}_{\text{активи}}}{\text{Сукупні}_{\text{зобов'язання}}} \quad (3.16)$$

Вважається, що банк ефективно використовує в господарському обороті сукупні зобов'язання, якщо наведений показник буде не менше 75-80% (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5

Аналіз ефективності та повноти використання ресурсної бази

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	Дохідні активи				
2	Платні пасиви				
3	Сукупні зобов'язання				
4	Коефіцієнт використання платних пасивів				
5	Коефіцієнт використання зобов'язань				

Крок 3. Аналіз активних операцій банку

Мета аналізу активів банку та операцій з ними конкретизується у таких завданнях:

- дослідженні та оцінці якості активів;
- дослідженні та оцінці якості «кредитного портфеля»;
- визначення узагальнюючої оцінки активів.

3.1. Оцінюючи якість активів банку, слід урахувати їх ризикованість, яка залежить від обсягу розміщення коштів в активах. Іншими словами, величину активів банку обчислюють з урахуванням коефіцієнтів їх ризиків (таблиця 3.1). За ступенем ризику вкладень та можливості втрати частини їх вартості активи банку поділяються на п'ять груп з коефіцієнтами від нуля до одиниці.

Величина активів з урахуванням їх якості розраховується за формулою:

$$A_p = \sum_{i=1}^n A_i * k_{pi} \quad (3.17)$$

де A_p – активи банку, зважені на коефіцієнт ризику;

A_i – види активів i -го ступеня ризику;

k_{pi} – коефіцієнт ризику і-го ступеня;

n – кількість видів активів, згрупованих за ступенем ризику.

3.2. Коефіцієнт миттєвої ліквідності:

$$K_{мл} = \frac{K_{кр} + K_{к}}{K_{пр}} * 100\% , \quad (3.18)$$

де $K_{мл}$ – коефіцієнт миттєвої ліквідності, %;

$K_{кр}$ – кошти на коррахунках в інших банках, грн.;

$K_{к}$ – кошти в касі банку, грн.;

$K_{пр}$ – кошти, залучені банком на поточні рахунки, грн.

Коефіцієнт миттєвої ліквідності показує, яку частину поточних зобов'язань банк може сплатити у терміновому порядку. Нормативне значення повинно бути не менше 20%.

3.3. Коефіцієнт загальної ліквідності:

$$K_{зл} = \frac{\text{Загальні}_- \text{активи}}{\text{Загальні}_- \text{зобов'язання}} * 100\% . \quad (3.19)$$

Коефіцієнт загальної ліквідності характеризує запас фінансової міцності банку. Його нормативне значення повинно бути не менше 100%.

3.4. Коефіцієнт співвідношення суми високоліквідних активів і робочих активів банку характеризує питому вагу високоліквідних активів банку в робочих активах:

$$K_{ва} = \frac{\text{Високоліквідні}_- \text{активи}}{\text{Робочі}_- \text{активи}} * 100\% . \quad (3.20)$$

За визначенням НБУ, робочі активи включають: кошти на коррахунках; в касі; вкладені в майно; розміщені в інших банках, цінних паперах та інші активи, що дають дохід банку.

До високоліквідних активів відносять активи, які можна швидко конвертувати в готівкові або безготівкові кошти, але вони не дають банку доходу: готівкові кошти і банківські метали; кошти до запитання в НБУ; кошти до запитання в інших банках; строкові депозити в НБУ.

3.5. Дохідність активів за рахунок кредитних операцій – розраховується діленням доходу від кредитних операцій на середню суму активів:

$$K_{дох.акт.} = \frac{\text{Дохід}_- \text{від}_- \text{кредитних}_- \text{операцій}}{\text{Середня}_- \text{сума}_- \text{активів}} . \quad (3.21)$$

Він характеризує внесок кредитних операцій у загальну дохідність активів.

3.6. Дохідність кредитних вкладень:

$$K_{дох} = \frac{\text{Дохід від кредитних операцій}}{\text{Середня сума кредитних вкладень за період}}. \quad (3.22)$$

Даний коефіцієнт характеризує ефективність вкладень у кредитні операції і показує, скільки банк отримує доходів з кожної гривні, вкладеної саме в кредитні операції.

3.7. Показник рентабельності кредитних операцій:

$$P = \frac{\text{Проценти доходи від кредитів}}{\text{Процентні витрати на залучення ресурсів}} * 100\%. \quad (3.23)$$

Цей показник характеризує ефективність обраної політики щодо регулювання співвідношення між ціною ресурсної бази та ціною розміщення ресурсів. Зростання даного коефіцієнта характеризує високу якість менеджменту в банку.

3.8. Прибутковість кредитних операцій:

$$\Pi = \frac{\text{Прибуток від кредитних операцій}}{\text{Середні кредитні вкладення}}. \quad (3.24)$$

Даний коефіцієнт показує, скільки отримано прибутку від кредитних операцій на кожен гривню, вкладену в кредитні операції (таблиця 3.6).

Таблиця 3.6

Аналіз ефективності кредитних операцій

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	Дохід від кредитних операцій				
2	Середні активи				
3	Середні кредитні вкладення				
4	Витрати на залучення ресурсів				
5	Прибуток від кредитних операцій				
6	Всього доходів банку				
7	Дохідність кредитних операцій ($K_{дох}$)				
8	Рентабельність кредитних операцій (P)				
9	Прибутковість кредитних операцій				

Крок 4. Оцінка ефективності діяльності банківської установи

Основними показниками, що характеризують прибутковість банку, є такі:

- норма прибутку на капітал (рентабельність капіталу);
- рентабельність (прибутковість) активів;

- рентабельність витрат;
- чистий спред;
- чиста процентна маржа.

4.1. Норма прибутку на капітал (R_k) характеризує ефективність використання капіталу:

$$R_k = \frac{\text{Чистий_прибуток}}{\text{Балансовий_капітал}} * 100\% . \quad (3.25)$$

Даний показник показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. капіталу банку і характеризує економічну віддачу капіталу. Банк працює ефективно, якщо значення показника не менше 15%.

4.2. Рентабельність активів (R_a) відображає внутрішню політику банку, професіоналізм його менеджерів, які підтримують оптимальну структуру активів і пасивів з погляду доходів і витрат.

$$R_a = \frac{\text{Чистий_прибуток}}{\text{Сукупні_активи}} * 100\% . \quad (3.26)$$

Банк ефективно використовує наявні ресурси в тому випадку, коли значення показника не менше 1%.

4.3. Рентабельність витрат (R_e) характеризує рівень віддачі витрат банку й оцінює суму прибутку, що припадає на одиницю витрат:

$$R_e = \frac{\text{Чистий_прибуток}}{\text{Витрати_банку}} * 100\% . \quad (3.27)$$

4.4. Чистий спред характеризує рівень узгодженості процентної політики банку за кредитними і депозитними операціями. Оптимальне значення показника не менше 1,25%.

$$ЧС = \frac{ПД}{КП} * 100 - \frac{ПВ}{ПЗ} * 100 , \quad (3.28)$$

де $ПД$ – процентні доходи за кредитними операціями;

$КП$ – кредитний портфель;

$ПВ$ – процентні витрати за депозитами;

$ПЗ$ – підпроцентні зобов'язання.

4.5. Чиста процентна маржа дає змогу оцінити здатність банку утворювати чистий процентний дохід, використовуючи загальні активи. До деякої міри можна вважати, що цей показник характеризує ефективність структури активів банку.

$$ЧПМ = \frac{\text{Процентні_доходи} - \text{Процентні_витрати}}{\text{Загальні_активи}} * 100\% . \quad (3.29)$$

Оптимальним значенням показника є 4,5%. Зменшення процентної маржі сигналізує про загрозу банкрутства.

Результати розрахунків звести в таблицю 3.7 та зробити відповідні висновки.

Таблиця 3.7

Аналіз ефективності діяльності банківської установи

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	Рентабельність капіталу (R_k)				
2	Рентабельність активів (R_a)				
3	Рентабельність витрат (R_v)				
4	Чистий спред (ЧС)				
5	Чиста процентна маржа (ЧПМ)				

3.3 Приклад розв'язання

Вихідні дані для вирішення практичної ситуації наведені в таблицях 3.8, 3.9.

Таблиця 3.8

Балансовий звіт банківської установи, тис. грн.

Найменування статті	Період	
	Базовий	Поточний
АКТИВИ		
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Грошові кошти та залишки в НБУ	7 656,0	13 593,0
Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються НБУ, та цінні папери, емітовані НБУ	1 564,0	2 669,0
Кошти в інших банках НОСТРО	30218,0	37 585,0
Цінні папери на продаж	12 92,0	5 398,0
Кредити та заборгованість клієнтів	156534,0	89 937,0
Інвестиційні цінні папери	72,0	72,0
Довгострокові вкладення до асоційованих компаній і дочірніх установ	468,0	400,0
Основні засоби та нематеріальні активи	38789,0	29 370,0
Нараховані доходи до отримання	867,0	2 351,0
Інші активи	9 357,0	43 403,0
Усього активів	257917,0	224778,0

Продовження таблиці 3.8

1	2	3
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ		
Кошти банків ЛОРО	35 376,0	42 254,0
Строкові кошти фізичних осіб	141001,0	130194,0
Короткострокові депозити СГД	7 145,0	124,0
Боргові цінні папери, емітовані банком	6 494,0	-
Нараховані витрати до сплати	1 768,0	3 343,0
Інші зобов'язання	7 309,0	5 521,0
Усього зобов'язань	199093,0	181436,0
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ		
Статутний капітал	30 000,0	30 000,0
Результат минулих років	-	-
Акції, викуплені від акціонерів	-	-
Емісійні різниці	15 000,0	-
Загальні резерви	3 961,0	3 709,0
Результат переоцінки	8 730,0	8 730,0
Нерозподілений прибуток поточного року	1 133,0	903,0
Усього власного капіталу	58 824,0	43 342,0
Усього пасивів	257917,0	224778,0

Таблиця 3.9

Звіт про прибутки та збитки, тис. грн.

Найменування статті	Період	
	Базовий	Поточний
1	2	3
Процентний дохід	28 754,0	20 712,0
Процентні витрати	-24 112,0	-21 888,0
Чистий процентний дохід	4 642,0	-1 176,0
Комісійний дохід	8 965,0	6 500,0
Комісійні витрати	-8 189,0	-1 468,0
Чистий комісійний дохід	776,0	5 032,0
Дивідендний дохід	-	2,0
Чистий торговельний дохід	10 240,0	11 429,0
Прибуток/збиток від інвестиційних цінних паперів	-	3,0
Інший операційний дохід	282,0	254,0
Операційний дохід	15 940,0	15 544,0
Загальноадміністративні витрати	-9 866,0	-11 634,0

Продовження таблиці 3.9

1	2	3
Витрати на персонал	-5 491,0	-4 002,0
Прибуток від операцій	583,0	-92,0
Витрати на безнадійні борги	200,0	420,0
Прибуток до оподаткування	783,0	328,0
Податок на прибуток	-304,0	-76,0
Прибуток після оподаткування	479,0	252,0
Непередбачені доходи/витрати	3,0	-
Чистий прибуток/збиток банку	482,0	252,0

Крок 1. Оцінка власного капіталу банківської установи

1) Сума основного капіталу:

$$OK_{\delta} = 30\,000 + 15\,000 + 3\,961 = 48\,961 \text{ тис. грн.};$$

$$OK_n = 30\,000 + 3\,709 = 33\,709 \text{ тис. грн.}$$

2) Сума додаткового капіталу:

$$DK_{\delta} = 8\,730 + 1\,133 = 9\,863 \text{ тис. грн.};$$

$$DK_n = 8\,730 + 903 = 9\,633 \text{ тис. грн.}$$

3) Сума регулятивного капіталу банківської установи:

$$PK_{\delta} = 48\,961 + 9\,863 - 468 = 58\,356 \text{ тис. грн.};$$

$$PK_n = 33\,709 + 9\,633 - 400 = 42\,942 \text{ тис. грн.}$$

4) Норматив достатності власного капіталу:

$$K_{\delta} = \frac{58824}{35376 + 141001 + 7145} * 100\% = 31,9\%;$$

$$K_n = \frac{43342}{42254 + 130194 + 124} * 100\% = 25,1\%.$$

5) Норматив адекватності регулятивного капіталу:

$$K_{2\delta} = \frac{58356}{7656 * 0 + 1564 * 0 + 30218 * 0,5 + (1292 + 156534 + 72 + 468 + 38789 + 867 + 9357) * 1,0} * 100 = 26,2\%;$$

$$K_{2n} = \frac{42942}{13593 * 0 + 2669 * 0 + 37585 * 0,5 + (5398 + 89937 + 72 + 400 + 29370 + 2351 + 43403) * 1,0} * 100 = 22,6\%.$$

6) Норматив достатності власного капіталу:

$$K_{3\delta} = \frac{58356}{257917} * 100 = 22,6\%;$$

$$K_{3n} = \frac{42942}{224778} * 100 = 19,1\%.$$

7) Коефіцієнт захищеності власного капіталу:

$$K_{4б} = \frac{38789}{58824} * 100 = 65,9\%;$$

$$K_{4н} = \frac{29370}{43342} * 100 = 67,8\%.$$

8) Рентабельність власного капіталу:

$$K_{5б} = \frac{482}{58824} * 100 = 0,8\%;$$

$$K_{5н} = \frac{252}{43342} * 100 = 0,6\%.$$

9) Мультиплікатор капіталу:

$$M_б = \frac{257917}{58824} = 4,38;$$

$$M_н = \frac{224778}{43342} = 5,19.$$

Результати за розрахунками заносимо в аналітичні таблиці 3.10, 3.11, 3.12, 3.13, 3.14, 3.15.

Таблиця 3.10

Аналіз власного капіталу банку

№ з/п	Назва показника	Умовне визначення	Період		Відхилення, ±	
			базовий	звітний	абсолютне	%
1.1	Регулятивний капітал	PK	58356	42942	-15414	-26,4
1.2	Норматив достатності власного капіталу	K ₁	31,9	25,1	-6,8	-
1.3	Норматив адекватності регулятивного капіталу	K ₂	26,2	22,6	-3,6	-
1.4	Норматив достатності власного регулятивного капіталу	K ₃	22,6	19,1	-3,5	-
1.5	Коефіцієнт захищеності власного капіталу	K ₄	65,9	67,8	+1,9	-
1.6	Рентабельність капіталу	K ₅	0,8	0,6	-0,2	-
1.7	Мультиплікатор капіталу	M	4,38	5,19	+0,81	+18,5

За результатами аналізу власного капіталу банку можна зробити висновки:

- зменшення суми регулятивного капіталу відбулося в основному за рахунок зменшення суми основного капіталу;

- норматив достатності власного капіталу також зменшився за рахунок зменшення суми власного капіталу;

- величина нормативу достатності регулятивного капіталу відповідає вимогам НБУ, хоча в поточному періоді просліджується зниження показника;

- коефіцієнт захищеності власного капіталу значно вище рекомендованого значення, тобто значна доля припадає на основні засоби банківської установи;

- мультиплікатор капіталу свідчить про те, що в поточному році ступінь ризику банкрутства банку зростає.

Крок 2. Аналіз зобов'язань банку

Частка зобов'язань банку в валюті балансу:

$$Ч_{зоб(б)} = \frac{199093}{257917} * 100 = 77,2\%;$$

$$Ч_{зоб(н)} = \frac{181436}{224778} * 100 = 80,7\%.$$

Співвідношення зобов'язань і капіталу (коефіцієнт фінансового важеля):

$$\Phi B_{б} = \frac{199093}{58824} = 3,38;$$

$$\Phi B_{н} = \frac{181436}{43342} = 4,19.$$

Таблиця 3.11

Аналіз динаміки та масштабів депозитної діяльності банку

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
2.1	Зобов'язання банку, тис. грн.	199093	181436	-17657	-8,9
2.2	Капітал банку, тис. грн.	58824	43342	-15482	-26,3
2.3	Валюта балансу банку, тис. грн.	257917	224778	-33139	-12,8
2.4	Частка зобов'язань в валюті балансу банку, %	77,2	80,7	+3,5	-
2.5	Співвідношення зобов'язань та капіталу (коефіцієнт фінансового важеля)	3,38	4,19	+0,81	-

Результати аналізу динаміки та масштабів депозитної діяльності банку свідчать про її погіршення. Це пов'язано із зниженням всіх показників,

враховуючи і діяльність банку з залучення коштів. Але коефіцієнт фінансового важеля в поточному році збільшився за рахунок зниження, в більшому ступені, капіталу банку.

Відносна витратність депозитів:

$$B_o = \frac{24112}{35576 + 141001 + 7145} = 0,13 \text{ грн./ грн.};$$

$$B_n = \frac{21888}{42254 + 130194 + 124} = 0,13 \text{ грн./ грн.}$$

Таблиця 3.12

Аналіз відносної вартості депозитів

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	Залишки депозитів	183722	172572	-11150	-6,1
2	Середній залишок депозитів за період	-	178147	-	-
3	Сплачені проценти за депозитами	24112	21888	-2224	-9,2
4	Витратність строкових депозитів	0,13	0,13	-	-

Як показали аналітичні розрахунки, процентні витрати змінилися лише за рахунок обсягу залучених коштів. Витратність строкових депозитів не вплинула на загальну величину процентних витрат банку.

Міжбанківські кредити за вихідними даними банківської установи відсутні, тому їх аналіз не проводиться.

Аналіз ефективності та повноти використання банком своїх зобов'язань виконується за такими показниками:

- ступінь використання платних пасивів банку

$$K_{\text{викор.рес.(б)}} = \frac{1564 + 30218 + 1292 + 156534 + 72 + 468}{35376 + 141001 + 7145 + 6494} * 100\% = 100\% ;$$

$$K_{\text{викор.рес.(н)}} = \frac{2669 + 37585 + 5398 + 89937 + 72 + 400}{42254 + 130194 + 124} * 100\% = 78,8\% ;$$

- ефективність використання сукупних зобов'язань

$$K_{\text{викор.зоб.(б)}} = \frac{1564 + 30218 + 1292 + 156534 + 72 + 468}{199093} * 100\% = 95,5\% ;$$

$$K_{\text{викор.зоб.(н)}} = \frac{2669 + 37585 + 5398 + 89937 + 72 + 400}{181436} * 100\% = 74,9\% .$$

Результати розрахунків заносимо в аналітичну таблицю 3.13.

Аналіз ефективності та повноти використання ресурсної бази

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	Дохідні активи	190148	136061	-54087	-28,4
2	Платні пасиви	190016	172572	-17444	-9,2
3	Сукупні зобов'язання	199093	181436	-17657	-8,9
4	Коефіцієнт використання платних пасивів	1,0	0,788	-0,212	-
5	Коефіцієнт використання зобов'язань	0,955	0,749	-0,206	-

Коефіцієнт використання платних пасивів в поточному періоді зменшився нижче за рекомендоване значення, що підтверджує погіршення діяльності банку із залучення коштів на депозити та зростання витрат банку.

Крок 3. Аналіз активних операцій банку

Якість активів визначається за допомогою суми конкретного виду активу з урахуванням їх ступеня ризику:

$$A_{p(\delta)} = 7656 * 0 + 1564 * 0 + 30218 * 0,5 + (1292 + 156534 + 72 + 468 + 38789 + 867 + 9357) * 1,0 = 222488 \text{ тис. грн.}$$

$$A_{p(n)} = 13593 * 0 + 2669 * 0 + 37585 * 0,5 + (5398 + 89937 + 72 + 400 + 29370 + 2351 + 43403) * 1,0 = 189723,5 \text{ тис. грн.}$$

Коефіцієнт миттєвої ліквідності складає:

$$K_{м.л(\delta)} = \frac{7656 + 30218}{35376} = 1,07;$$

$$K_{м.л(n)} = \frac{13593 + 37585}{42254} = 1,21.$$

Коефіцієнт загальної ліквідності по періодах складає:

$$K_{зл(\delta)} = \frac{257917}{199093} = 1,3;$$

$$K_{зл(n)} = \frac{224778}{181436} = 1,24.$$

Співвідношення високоліквідних активів до робочих активів банку складає:

$$K_{ва(\delta)} = \frac{7656 + 30218}{1564 + 30218 + 1292 + 156534 + 72 + 468} = 0,20;$$

$$K_{ва(n)} = \frac{13593 + 37585}{2669 + 37585 + 5398 + 89937 + 72 + 400} = 0,38.$$

Дохідність активів за рахунок кредитних операцій складає:

$$K_{\text{дох.акт.}(б)} = \frac{28754}{257917} = 0,11;$$

$$K_{\text{дох.акт.}(н)} = \frac{20712}{224778} = 0,09.$$

Дохідність кредитних вкладень по періодах складає:

$$K_{\text{дох}(б)} = \frac{28754}{156534} = 0,18;$$

$$K_{\text{дох}(н)} = \frac{20712}{89937} = 0,23.$$

Показник рентабельності кредитних операцій по періодах:

$$P_{(б)} = \frac{28754}{24112} = 1,19;$$

$$P_{(н)} = \frac{20712}{21888} = 0,95.$$

Прибутковість кредитних операцій складає:

$$\Pi_{(б)} = \frac{28754 - 24112}{156534} = 0,03;$$

$$\Pi_{(н)} = \frac{20712 - 21888}{89937} = -0,04.$$

Результати розрахунків заносимо в таблицю 3.14.

Таблиця 3.14

Аналіз ефективності кредитних операцій

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	Дохід від кредитних операцій	28754	20712	-8042	-28,0
2	Середні активи	257917	224778	-33139	-12,8
3	Середні кредитні вкладення	156534	89937	-66597	-42,5
4	Витрати на залучення ресурсів	24112	21888	-2224	-9,2
5	Прибуток від кредитних операцій	4642	-1176	-5818	-125,3
6	Дохідність кредитних операцій ($K_{\text{дох}}$)	0,18	0,23	0,05	-
7	Рентабельність кредитних операцій (P)	1,19	0,95	-0,24	-
8	Прибутковість кредитних операцій	0,03	-0,04	-0,07	-

Внаслідок зменшення практично всіх значущих показників спостерігається погіршення ефективності кредитних операцій банку. Так, в поточному році банком отримані процентні збитки, що привело до від'ємного значення прибутковості кредитних операцій. Дохідність кредитних операцій збільшилась за рахунок зменшення суми наданих кредитів в поточному періоді. Це свідчить про недостатню суму резерву банку на активні операції, яка формується за рахунок залучених коштів.

Крок 4. Оцінка ефективності діяльності банківської установи

Основними показниками, що свідчать про прибутковість банку, є такі:

- норма прибутку на капітал

$$R_{k(\bar{o})} = \frac{482}{58824} * 100\% = 0,8\% ;$$

$$R_{k(n)} = \frac{252}{43342} * 100\% = 0,6\% ;$$

- рентабельність активів

$$R_{a(\bar{o})} = \frac{482}{257917} * 100\% = 0,2\% ;$$

$$R_{a(n)} = \frac{252}{224778} * 100\% = 0,1\% ;$$

- рентабельність витрат

$$R_{e(\bar{o})} = \frac{482}{24112 + 8189 + 9866 + 5491 + 200} * 100\% = 1,0\% ;$$

$$R_{e(n)} = \frac{252}{21888 + 1468 + 11634 + 4002 + 420} * 100\% = 0,6\% ;$$

- чистий спред

$$\text{ЧС}_{(\bar{o})} = \frac{28754}{156534} * 100\% - \frac{24112}{35376 + 141001 + 7145} * 100\% = 5,3\% ;$$

$$\text{ЧС}_{(n)} = \frac{20712}{89937} * 100\% - \frac{21888}{42254 + 130194 + 124} * 100\% = 10,3\% ;$$

- чиста процентна маржа

$$\text{ЧПМ}_{(\bar{o})} = \frac{28754 - 24112}{257917} * 100\% = 1,8\% ;$$

$$\text{ЧПМ}_{(n)} = \frac{20712 - 21888}{224778} * 100\% = -0,5\% .$$

Результати розрахунків занесемо в таблицю 3.15.

Таблиця 3.15

Аналіз ефективності діяльності банківської установи

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	Рентабельність капіталу (R_k)	0,8	0,6	-	-0,2
2	Рентабельність активів (R_a)	0,2	0,1	-	-0,1
3	Рентабельність витрат (R_e)	1,0	0,6	-	-0,4
4	Чистий спред (ЧС)	5,3	10,3	-	+5,0
5	Чиста процентна маржа (ЧПМ)	1,8	-0,5	-	-2,3

Внаслідок зменшення суми як залучених коштів, так і суми по активним операціям, ефективність діяльності банківської установи погіршилась в поточному році в порівнянні з базовим періодом.

4 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

4.1 Основна література

1. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV : станом на 8 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 14.10.2024).

2. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III : станом на 8 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 14.10.2024).

3. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг : Постанова Нац. банку України від 29.07.2022 № 163 : станом на 28 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text> (дата звернення: 14.10.2024).

4. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова Нац. банку України від 29.12.2017 № 148 : станом на 29 серп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення: 14.10.2024).

5. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України : Постанова Нац. банку України від 16.12.2002 № 508 : станом на 12 верес. 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0174-03#Text> (дата звернення: 14.10.2024).

6. Банківська справа : навч. посіб. / О. М. Колодізев та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 347 с.

7. Стечишин Т. Б., Луців Б. Л. Банківська справа: навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 404 с.

4.2 Додаткова література

1. Банківська система : підручник / М. Крупка та ін. ; за ред. М. Крупки. 2-ге вид., переробл. і допов. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 524 с.

2. Банківське право України : навч. посіб. / М. В. Ковалів та ін. Львів : СПОЛОМ, 2023. 256 с

3. Банківські операції : навч. посіб. / К. Ф. Ковальчук, І. В. Вишнякова, Л. М. Савчук, І. Г. Сокиринська. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 232 с.

4. Мельник С. І., Шевченко Н. В., Висоцька І. Б. Банківська система : навч. посіб. у схемах і таблицях. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 184 с.

ДОДАТОК А

Звіт про прибутки та збитки банківської установи, тис. грн.

	Найменування статті	Варіант1		Варіант2		Варіант3		Варіант4		Варіант5		Варіант6	
		Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний
1	Процентний дохід	28754,0	20712,0	34504,8	22783,2	31629,4	24854,4	20712,0	28754,0	24854,4	31629,4	27316,3	21747,6
2	Процентні витрати	-24112,0	-21888,0	- 28934,4	-24076,8	-26523,2	-26265,6	-21888,0	-24112,0	- 26265,6	-26523,2	- 22906,4	-22982,4
3	Чистий процентний дохід	4642,0	-1176,0	5570,4	-1293,6	5106,2	-1411,2	-1176,0	4642,0	-1411,2	5106,2	4409,9	-1234,8
4	Комісійний дохід	8965,0	6500,0	10758,0	7150,0	9861,5	7800,0	6500,0	8965,0	7800,0	9861,5	8516,8	6825,0
5	Комісійні витрати	-8189,0	-1468,0	-9826,8	-1614,8	-9007,9	-1761,6	-1468,0	-8189,0	-1761,6	-9007,9	-7779,6	-1541,4
6	Чистий комісійний дохід	776,0	5032,0	931,2	5535,2	853,6	6038,4	5032,0	776,0	6038,4	853,6	737,2	5283,6
7	Дивідендний дохід	-	2,0	-	2,2	-	2,4	2,0	-	-	-	-	2,1
8	Чистий торговельний дохід	10240,0	11429,0	12288,0	12571,9	11264,0	13714,8	11429,0	10240,0	13714,8	11264,0	9728,0	12000,5
9	Прибуток/збиток від інвестиційних цінних паперів	-	3,0	-	3,3	-	3,6	3,0	-	-	-	-	3,2
10	Інший операційний дохід	282,0	254,0	338,4	279,4	310,2	304,8	254,0	282,0	304,8	310,2	267,9	266,7
11	Операційний дохід	15940,0	15544,0	19128,0	17098,4	17534,0	18652,8	15544,0	15940,0	18652,8	17534,0	15143,0	16321,2
12	Загальноадміністративні витрати	-9866,0	-11634,0	- 11839,2	-12797,4	-10852,6	-13960,8	-11634,0	-9866,0	- 13960,8	-10852,6	-9372,7	-12215,7
13	Витрати на персонал	-5491,0	-4002,0	-6589,2	-4402,2	-6040,1	-4802,4	-4002,0	-5491,0	-4802,4	-6040,1	-5216,5	-4202,1
14	Прибуток від операцій	583,0	-92,0	699,6	-101,2	641,3	-110,4	-92,0	583,0	-110,4	641,3	553,9	-96,6
15	Витрати на безнадійні борги	200,0	420,0	240,0	462,0	220,0	504,0	420,0	200,0	504,0	220,0	190,0	441,0
16	Прибуток до оподаткування	783,0	328,0	939,6	360,8	861,3	393,6	328,0	783,0	393,6	861,3	743,9	344,4
17	Податок на прибуток	-304,0	-76,0	-364,8	-83,6	-334,4	-91,2	-76,0	-304,0	-91,2	-334,4	-288,8	-79,8
18	Прибуток після оподаткування	479,0	252,0	574,8	277,2	526,9	302,4	252,0	479,0	302,4	526,9	455,1	264,6

Продовження додатка А

	Найменування статті	Варіант7		Варіант8		Варіант9		Варіант10		Варіант11		Варіант12	
		Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний
1	Процентний дохід	31068,0	33210,9	28479,0	43131,0	41118,2	32310,7	26097,1	30047,9	24854,4	31629,4	27316,3	21747,6
2	Процентні витрати	-32832,0	-27849,4	-	-36168,0	-	-34145,3	-27578,9	-25197,0	-	-26523,2	-	-22982,4
3	Чистий процентний дохід	-1764,0	5361,5	-1617,0	6963,0	6638,1	-1834,6	-1481,8	4850,9	-1411,2	5106,2	4409,9	-1234,8
4	Комісійний дохід	9750,0	10354,6	8937,5	13447,5	12820,0	10140,0	8190,0	9368,4	7800,0	9861,5	8516,8	6825,0
5	Комісійні витрати	-2202,0	-9458,3	-2018,5	-12283,5	-	-2290,1	-1849,7	-8557,5	-1761,6	-9007,9	-7779,6	-1541,4
6	Чистий комісійний дохід	7548,0	896,3	6919,0	1164,0	1109,7	7849,9	6340,3	810,9	6038,4	853,6	737,2	5283,6
7	Дивідендний дохід	3,0	-	2,8	-	-	-	-	-	-	-	-	2,1
8	Чистий торговельний дохід	17143,5	11827,2	15714,9	15360,0	14643,2	17829,2	14400,5	10700,8	13714,8	11264,0	9728,0	12000,5
9	Прибуток/збиток від інвестиційних цінних паперів	4,5	-	4,1	-	-	-	-	-	-	-	-	3,2
10	Інший операційний дохід	381,0	325,7	349,3	423,0	403,3	396,2	320,0	294,7	304,8	310,2	267,9	266,7
11	Операційний дохід	23316,0	18410,7	21373,0	23910,0	22794,2	24248,6	19585,4	16657,3	18652,8	17534,0	15143,0	16321,2
12	Загальноадміністративні витрати	-17451,0	-11395,2	-	-14799,0	-	-18149,0	-14658,8	-10310,0	-	-10852,6	-9372,7	-12215,7
13	Витрати на персонал	-6003,0	-6342,1	-5502,8	-8236,5	-7852,1	-6243,1	-5042,5	-5738,1	-4802,4	-6040,1	-5216,5	-4202,1
14	Прибуток від операцій	-138,0	673,4	-126,5	874,5	833,7	-143,5	-115,9	609,2	-110,4	641,3	553,9	-96,6
15	Витрати на безнадійні борги	630,0	231,0	577,5	300,0	286,0	655,2	529,2	209,0	504,0	220,0	190,0	441,0
16	Прибуток до оподаткування	492,0	904,4	451,0	1174,5	1119,7	511,7	413,3	818,2	393,6	861,3	743,9	344,4
17	Податок на прибуток	-114,0	-351,1	-104,5	-456,0	-434,7	-118,6	-95,8	-317,7	-91,2	-334,4	-288,8	-79,8
18	Прибуток після оподаткування	378,0	553,2	346,5	718,5	685,0	393,1	317,5	500,6	302,4	526,9	455,1	264,6

ДОДАТОК Б

Балансовий звіт банківської установи, тис.грн.

Найменування статті	Варіант 1		Варіант 2		Варіант 3		Варіант 4	
	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний
АКТИВИ								
Грошові кошти та залишки в НБУ	7656,0	13593,0	9187,2	14952,3	8038,8	12913,4	15699,9	10105,9
Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються НБУ, та цінні папери, емітовані НБУ	1564,0	2669,0	1876,8	2935,9	1642,2	2535,6	3082,7	2064,5
Кошти в інших банках	30218,0	37585,0	36261,6	41343,5	31728,9	35705,8	43410,7	39887,8
Цінні папери на продаж	12392,0	5398,0	14870,4	5937,8	13011,6	5128,1	6234,7	16357,4
Кредити та заборгованість клієнтів	156534,0	89937,0	187840,8	98930,7	164360,7	85440,2	103877,2	206624,9
Інвестиційні цінні папери	72,0	72,0	86,4	79,2	75,6	68,4	83,2	95,0
Довгострокові вкладення до асоційованих компаній і дочірніх установ	-	-	-	-	-	-	-	-
Основні засоби та нематеріальні активи	39257,0	29770,0	47108,4	32747,0	41219,9	28281,5	34384,4	51819,2
Нараховані доходи до отримання	867,0	2351,0	1040,4	2586,1	910,4	2233,5	2715,4	1144,4
Інші активи	9357,0	43403,0	11228,4	47743,3	9824,9	41232,9	50130,5	12351,2
Усього активів	257917,0	224778,0	309500,4	247255,8	270812,9	213539,1	259618,6	340450,4
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ								
Кошти банків	35376,0	42254,0	42451,2	46479,4	37144,8	40141,3	48803,4	46696,3
Кошти клієнтів	141001,0	130194,0	169201,2	143213,4	148051,1	123684,3	150374,1	186121,3
Інші депозити	7145,0	124,0	8574,0	136,4	7502,3	117,8	143,2	9431,4
Боргові цінні папери, емітовані банком	6494,0	-	7792,8	-	6818,7	-	-	8572,1
Нараховані витрати до сплати	1768,0	3343,0	2121,6	3677,3	1856,4	3175,9	3861,2	2333,8
Інші зобов'язання	7309,0	5521,0	8770,8	6073,1	7674,5	5245,0	6376,8	9647,9
Усього зобов'язань	199093,0	181436,0	238911,6	199579,6	209047,7	172364,2	209558,6	262802,8
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ								
Статутний капітал	45000,0	30000,0	54000,0	33000,0	47250,0	28500,0	34650,0	59400,0
Капіталізовані дивіденди	-	-	-	-	-	-	-	-
Акції, викуплені від акціонерів	-	-	-	-	-	-	-	-
Емісійні різниці	-	-	-	-	-	-	-	-
Резерви	3961,0	3709,0	4753,2	4079,9	4159,1	3523,6	4283,9	5228,5
Результат переоцінки	8730,0	8730,0	10476,0	9603,0	9166,5	8293,5	10083,2	11523,6
Нерозподілений прибуток	1133,0	903,0	1359,6	993,3	1189,7	857,9	1043,0	1495,6
Усього власного капіталу	58824,0	43342,0	70588,8	47676,2	61765,2	41174,9	50060,0	77647,7
Усього пасивів	257917,0	224778,0	309500,4	247255,8	270812,9	213539,1	259618,6	340450,4

Продовження додатка Б

Найменування статті	Варіант 5		Варіант 6		Варіант 7		Варіант 8	
	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний
АКТИВИ								
Грошові кошти та залишки в НБУ	14000,8	7885,7	8199,6	15496,0	13643,0	21194,9	27558,8	48748,2
Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються НБУ, та цінні папери, емітовані НБУ	2749,1	1610,9	1675,0	3042,7	2787,0	4161,6	5629,8	9571,8
Кошти в інших банках	38712,6	31124,5	32363,5	42846,9	53848,5	58604,4	108773,9	134790,1
Цінні папери на продаж	5559,9	12763,8	13271,8	6153,7	22082,5	8416,8	44606,7	19358,7
Кредити та заборгованість клієнтів	92635,1	161230,0	167647,9	102528,2	278943,6	140234,3	563466,0	322538,8
Інвестиційні цінні папери	74,2	74,2	77,1	82,1	128,3	112,3	259,2	258,2
Довгострокові вкладення до асоційованих компаній і дочірніх установ	-	-	-	-	-	-	-	-
Основні засоби та нематеріальні активи	30663,1	40434,7	42044,2	33937,8	69956,0	46418,9	141311,1	106763,4
Нараховані доходи до отримання	2421,5	893,0	928,6	2680,1	1545,0	3665,8	3120,9	8431,3
Інші активи	44705,1	9637,7	10021,3	49479,4	16674,2	67676,1	33681,8	155655,1
Усього активів	231521,3	265654,5	276229,1	256246,9	459608,1	350485,1	928408,3	806115,7
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ								
Кошти банків	43521,6	36437,3	37887,7	48169,6	63040,0	65884,5	127340,9	151534,5
Кошти клієнтів	134099,8	145231,0	151012,1	148421,2	251263,8	203005,0	507552,8	466911,5
Інші депозити	127,7	7359,4	7652,3	141,4	12732,4	193,3	25719,4	444,7
Боргові цінні папери, емітовані банком	-	6688,8	6955,1	-	11572,3	-	23376,1	-
Нараховані витрати до сплати	3443,3	1821,0	1893,5	3811,0	3150,6	5212,6	6364,2	11988,9
Інші зобов'язання	5686,6	7528,3	7827,9	6293,9	13024,6	8608,6	26309,8	19799,8
Усього зобов'язань	186879,1	205065,8	213228,6	206837,0	354783,7	282904,1	716663,1	650679,4
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ								
Статутний капітал	30900,0	46350,0	48195,0	34200,0	80190,0	46777,5	161983,8	107588,3
Капіталізовані дивіденди	-	-	-	-	-	-	-	-
Акції, викуплені від акціонерів	-	-	-	-	-	-	-	-
Емісійні різниці	-	-	-	-	-	-	-	-
Резерви	3820,3	4079,8	4242,2	4228,3	7058,5	5783,3	14258,2	13301,5
Результат переоцінки	8991,9	8991,9	9349,8	9952,2	15556,9	13612,3	31424,9	31308,2
Нерозподілений прибуток	930,1	1167,0	1213,4	1029,4	2019,0	1408,0	4078,4	3238,4
Усього власного капіталу	44642,3	60588,7	63000,5	49409,9	104824,4	67581,0	211745,2	155436,3
Усього пасивів	231521,3	265654,5	276229,1	256246,9	459608,1	350485,1	928408,3	806115,7

Продовження додатка Б

Найменування статті	Варіант 9		Варіант 10		Варіант 11		Варіант 12	
	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний
АКТИВИ								
Грошові кошти та залишки в НБУ	14325,1	41330,0	60935,3	30314,7	13643,0	14325,1	27558,8	60935,3
Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються НБУ, та цінні папери, емітовані НБУ	2926,4	8115,2	11964,7	6192,8	2787,0	2926,4	5629,8	11964,7
Кошти в інших банках	56540,9	114278,6	168487,7	119651,3	53848,5	56540,9	108773,9	168487,7
Цінні папери на продаж	23186,7	16412,8	24198,4	49067,4	22082,5	23186,7	44606,7	24198,4
Кредити та заборгованість клієнтів	292890,8	273456,8	403173,5	619812,7	278943,6	292890,8	563466,0	403173,5
Інвестиційні цінні папери	134,7	218,9	322,8	285,1	128,3	134,7	259,2	322,8
Довгострокові вкладення до асоційованих компаній і дочірніх установ	-	-	-	-	-	-	-	-
Основні засоби та нематеріальні активи	73453,8	90516,8	133454,3	155442,2	69956,0	73453,8	141311,1	133454,3
Нараховані доходи до отримання	1622,2	7148,3	10539,2	3433,0	1545,0	1622,2	3120,9	10539,2
Інші активи	17507,9	131968,4	194568,9	37050,0	16674,2	17507,9	33681,8	194568,9
Усього активів	482588,5	683445,9	1007644,7	1021249,2	459608,1	482588,5	928408,3	1007644,7
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ								
Кошти банків	66192,0	128474,9	189418,1	140075,0	63040,0	66192,0	127340,9	189418,1
Кошти клієнтів	263827,0	395859,7	583639,4	558308,1	251263,8	263827,0	507552,8	583639,4
Інші депозити	13369,0	377,0	555,9	28291,4	12732,4	13369,0	25719,4	555,9
Боргові цінні папери, емітовані банком	12150,9	-	-	25713,7	11572,3	12150,9	23376,1	-
Нараховані витрати до сплати	3308,1	10164,5	14986,1	7000,6	3150,6	3308,1	6364,2	14986,1
Інші зобов'язання	13675,9	16786,8	24749,8	28940,7	13024,6	13675,9	26309,8	24749,8
Усього зобов'язань	372522,9	551663,0	813349,2	788329,4	354783,7	372522,9	716663,1	813349,2
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ								
Статутний капітал	84199,5	91216,1	134485,3	178182,2	80190,0	84199,5	161983,8	134485,3
Капіталізовані дивіденди	-	-	-	-	-	-	-	-
Акції, викуплені від акціонерів	-	-	-	-	-	-	-	-
Емісійні різниці	-	-	-	-	-	-	-	-
Резерви	7411,4	11277,4	16626,9	15684,0	7058,5	7411,4	14258,2	16626,9
Результат переоцінки	16334,7	26543,9	39135,2	34567,3	15556,9	16334,7	31424,9	39135,2
Нерозподілений прибуток	2120,0	2745,6	4048,0	4486,2	2019,0	2120,0	4078,4	4048,0
Усього власного капіталу	110065,6	131783,0	194295,4	232919,7	104824,4	110065,6	211745,2	194295,4
Усього пасивів	482588,5	683445,9	1007644,7	1021249,2	459608,1	482588,5	928408,3	1007644,7

Навчально-методичне видання

Мушнікова Світлана Анатоліївна

БАНКІВСЬКА СПРАВА

Навчально-методичні рекомендації та індивідуальні завдання
до виконання контрольної роботи

Електронне видання

Експертний висновок склав канд.екон.наук, доц. Тетяна Акімова
Зареєстровано НМВ УДУНТ (№ 777 від 06.11.2024)

Комп'ютерна верстка С. А. Мушнікова

Формат 60x84_{1/16}. Ум. друк. арк. 2,67. Обл.-вид. арк. 1,81.
Зам. № 108

Видавець: Український державний університет науки і технологій
вул. Лазаряна, 2, ауд. 2216, м. Дніпро, 49010.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7709 від 14.12.2022

Адреса видавця та дільниці оперативної поліграфії:
вул. Лазаряна, 2, Дніпро, 49010